

Recensie: Don Carlos ★★★1/2***

Opera Antwerpen
zondag 6 oktober 2019

foto © Annemie Augustijns

Recensie:

9 jaar geleden schotelde de toenmalige Vlaamse Opera nog de originele Franse versie van Don Carlos van Verdi uit 1867 voor aan het publiek. Jan Vandenhouwe, de nieuwe artistiek directeur van Opera Vlaanderen koos voor de 'light'-versie, de Modena-versie uit 1886 om zijn allereerste seizoen mee te openen in Antwerpen en introduceert wellicht omdat het huis onlangs als Best Opera Company of the Year werd bekroond tweetalige boventiteling. Boven de Nederlandse prijkt nu ook de Engelstalige vertaling. Zagen we 9 jaar geleden nog een versie die ons vijf uur in de schouwburg aan de Frankrijklei hield, dan duurde deze 'slechts' vier uur. Twee uur voor de pauze en nog een uur en een kwart erna. En toch is het die originele versie die ons langer zal bijblijven, te meer omdat regisseur Peter Konwitschny er toen een waar event van maakte door Kathy Pauwels in te schakelen. Zij deed toen aan live tv verslaggeving tijdens de break. Johan Simons' regie die nu te zien is in Antwerpen en daarna Gent is ons te rommelig (zie foto) met al die decorstukken op wieltjes. Daarnaast is de knipoog om miniatuurdecorelementen die in en uit beeld komen te projecteren via video op een doorzichtig scherm dermate repetitief dat het effect al snel uitgewerkt is en nog voor de pauze gaat vervelen. Wanneer ook na de pauze scenograaf Hans Op De Beeck die tevens instond voor de video die landschappen opnieuw toont, valt ie niet alleen in herhaling maar beginnen we deze coproductie met de Poolse Opera Wroclawska vooral erg reisbaar te vinden.Â Â

Johan Simons en Hans Op De Beeck lezen de grand opéra naar ons gevoel ook iets te letterlijk. Zo wordt Don Carlos â€“ hoewel die in werkelijkheid kreupel, niet geschikt voor troonsopvolging en het huwelijk, en een spraakgebrek had - overdreven infantiel voorgesteld met een kinderbedje (waarvan de tralies ook dienst doen als gevangenis voor hem bij de start van de opera, waarna we een flashback zien) en veelkleurige babybedhangertjes met veelvlakken die aan een koordje bengelen in de visuals.

Eboli wordt dan weer letterlijk als een Vlaamse leeuw(in) opgevoerd die net als in het circus op een rond podiumelement mag gaan staan (waar leeuwentemmers of olifantentemmers hun dieren met een poot of volledig op zetten). Indien er niet letterlijk in het libretto van Verdi in de derde scène van de derde act 'Ah! La lionne au cÅ“ur est blessée !

Craignez une femme offensée !' stond en meegegeven wordt dat ze zich zal wreken, we zouden het op deze manier opvoeren van de zwarte mezzosopraan Raehann Bryce-Davis als racistisch en seksistisch beschouwd hebben. Dat Greta Goiris haar in een geel en zwart geruite vest steekt, is geen toeval. Het zijn de Vlaamse kleuren en je kan in Eboli dus erg letterlijk een Vlaamse leeuw zien die Don Carlos zal helpen te ontsnappen nadat ze het volk heeft opgezet tegen de Spaanse Koning Filips II waar ze nog een affaire mee had. Naast een stevige politiek getinte opera die over de spanningen gaat tussen Spanje en Frankrijk (het toenmalige West-Francië) en het graafschap Vlaanderen binnen Frankrijk, gaat de opera dus ook over trouw en ontrouw.

Zo ontdekt Eboli dat Don Carlos niet van haar houdt maar verliefd is op Elisabeth. Die was aan hem als bruid beloofd, als symbool van vrede tussen de twee landen. Uiteindelijk huwde zijn vader, koning Filips II met haar. Hoewel Don Carlos de vrouw wel bewonderde, was er in realiteit geen passionele relatie (zoals die bezongen

wordt in de vierde scène van de tweede acte) tussen die twee. Dat is een verzinzel van Friedrich Schiller in diens Don Karlos, Infant von Spanien waarop Joseph Méry en Camille du Locle zich inspireerden voor hun libretto.

Don Carlos wordt vanaf die vierde scène van de tweede acte muzikaal erg interessant en het is opvallend dat Verdi vanaf dan ons steeds meer weet te boeien in deze opera. Onder andere in de korte zangpartij die de Belgische dramatische coloratuursopraan Annelies Van Gramberen, enkel begeleid door de harp, helemaal linksboven in de loge van het derde balkon laat horen (van een indrukwekkend operadebuut gesproken als lid van het Jong Ensemble van Opera Ballet Vlaanderen!), in de vele puike koorpartijen die Koor Opera Ballet Vlaanderen voortreffelijk brengt, wanneer Verdi de dwarsfluiten naar het voorplan brengt in de eerste scène van het vijfde bedrijf om zo Elisabeth (de Amerikaanse sopraan Mary Elizabeth Williams) haar vaderland te laten bezingen met: 'France, noble pays, si cher à mon jeune Âge! Fontainebleau! Mon cÅur est plein de votre image... C'est là que dieu reÅut notre éternel serment et son éternité n'a duré qu'un moment...' en zo tot wat we als hét hoogtepunt van de voorstelling mogen rekenen â€“ ook af te leiden op basis van het luidste applaus na een nummer - de 'Ã don fatal et détesté, présent du ciel en sa colère!' uit de zesde scène van de vierde acte die Raehann Bryce-Davis met verve neerzet hoewel we het schitterende duet tussen Elisabeth (Mary Elizabeth Williams) en Don Carlos (de Italiaans-Amerikaanse tenor Leonardo Capalbo) in de tweede scène van de vijfde act ('C'est elle ! J'avais fait un beau rêve !') waarbij het Symfonisch Orkest Opera Ballet Vlaanderen heerlijk groots mag klinken, ook willen aanstippen.

De Argentijnse dirigent Alejo Pérez gaat met Annelies Van Gramberen en de harpsolo in het eerste deel voor een ruimtelijke klankbeleving net als Johan Simons zijn Rodrigo (de Turkse bariton Kartal Karagedik) rechts op de parterre laat spelen die te vroeg naar Koning Filips II (de Duitse bas Andreas Bauer Kanabas) zin de zaal wil verlaten (wat tevens een knipoog is naar het publiek) en Don Carlos (Leonardo Capalbo) die in wit tegenlicht de hoofdgang op de parterre betreedt. Aan theatraliteit geen gebrek dus in deze Don Carlos.

< Bert Hertogs >